

สภาเภสัชกรรม

สำนักงานเลขาธิการสภาเภสัชกรรม อาคาร 6 ชั้น 7 สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข
ถ.ติวานนท์ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000 โทร. 0-2590-1877, 0-2591-8298 โทรสาร 0-2590-2439
www.pharmacycouncil.org email : pharthai@pharmacycouncil.org

ประกาศสภาเภสัชกรรม

ที่ ๓๘ / ๒๕๕๖

เรื่อง การรับรองหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้น

อาศัยอำนาจตามข้อบังคับสภาเภสัชกรรม ว่าด้วยวิทยาลัยเภสัชบำบัดแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑
หมวด ๑ ข้อ ๖ (๕) ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายจากสภาเภสัชกรรมในการรับรองหลักสูตร รวมถึงการ
ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม สาขาเภสัชบำบัด
สภาเภสัชกรรม ในการประชุมคณะกรรมการสภาเภสัชกรรม ครั้งที่ ๒๑๘ (๘/๒๕๕๖) วันจันทร์ที่
๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๖ มีมติรับรองหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะความรู้
ความชำนาญในการบริหารทางเภสัชกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักสูตรการฝึกอบรมที่ผ่านตาม
หลักเกณฑ์จำนวน ๗ หลักสูตร ดังต่อไปนี้

๑. หลักสูตรการฝึกอบรมการบริหารทางเภสัชกรรมระยะสั้นในผู้ป่วยมะเร็ง
Certificate short course training program in Oncology Pharmaceutical Care
๒. หลักสูตรการฝึกอบรมการบริหารทางเภสัชกรรมระยะสั้นในผู้ป่วยนอก
Certificate short course training program in Ambulatory Pharmaceutical Care
๓. หลักสูตรการฝึกอบรมการบริหารทางเภสัชกรรมระยะสั้นด้านการตรวจติดตามระดับยาในเลือด
Certificate short course training program in Therapeutic Drug Monitoring
๔. หลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้นการบริหารทางเภสัชกรรมในผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์
Certificate short course training program in HIV infection and AIDS Pharmaceutical Care
๕. หลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้นด้านการประเมินและติดตามอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา
Certificate short course training program in Adverse Drug Reaction Assessment and Monitoring
๖. หลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้นการบริหารจัดการระบบยาเพื่อการบริหารทางเภสัชกรรม
Certificate short course training program in Medication Management for Pharmaceutical Care
๗. หลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้นการบริหารทางเภสัชกรรมผู้ป่วยที่ได้รับยาต้านการแข็งตัวของเลือด
Certificate short course training program in Anticoagulation Management

จึงขอประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

(เภสัชกร รองศาสตราจารย์พิเศษกิตติ พิทักษ์นิตินันท์)

นายกสภาเภสัชกรรม

**ประกาศนียบัตรการฝึกอบรมระยะสั้นการบริหารทางเภสัชกรรม
ในผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี ผู้ป่วยเอดส์ และผู้ป่วยวัณโรค**

1. ชื่อหลักสูตร

ชื่อภาษาไทย

การฝึกอบรมระยะสั้นการบริหารทางเภสัชกรรมในผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี
ผู้ป่วยเอดส์ และผู้ป่วยวัณโรค

ชื่อภาษาอังกฤษ

Pharmaceutical Care in Patients with HIV infection, AIDS and tuberculosis:
A Short Course Training Program

2. ชื่อประกาศนียบัตร

ชื่อภาษาไทย

ชื่อเต็ม

ประกาศนียบัตรการฝึกอบรมระยะสั้นการบริหารทางเภสัชกรรมในผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี
ผู้ป่วยเอดส์ และผู้ป่วยวัณโรค

ชื่อภาษาอังกฤษ

ชื่อเต็ม

Certificate short course training program (HIV infection, AIDS and TB)

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

3.1 กลุ่มเภสัชกรดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์/ผู้ป่วยวัณโรค (ประเทศไทย)

3.2 สมาคมเภสัชกรรมโรงพยาบาล (ประเทศไทย)

3.3 โรงพยาบาลแหล่งฝึก

4. หลักการและเหตุผล

โรคติดเชื้อเอชไอวีและโรคเอดส์จัดเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย สำนักกระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุขรายงานว่า จำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์สะสมตั้งแต่ ปี พ.ศ.2527 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2550 รวม 330,740 ราย โรคติดเชื้อเอชไอวีเป็นโรคที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ ดังนั้นผู้ป่วยต้องได้รับยาต้านเอชไอวีไปตลอดชีวิต นอกจากนั้นผู้ป่วยยังมีโอกาสจะได้รับยาอีกหลายชนิดในการป้องกันและรักษาโรคติดเชื้อฉวยโอกาส ทำให้ผู้ป่วยกลุ่มนี้มีความเสี่ยงสูงที่จะประสบกับปัญหาจากยา ตัวอย่างเช่น 1) อาการไม่พึงประสงค์ที่เกิดจากการใช้ยาต้านเอชไอวีทั้งที่เกิดขึ้นในช่วงแรกของการได้รับยา และ การได้รับยาระยะยาว อาการไม่พึงประสงค์ที่เกิดจากยาที่ใช้ป้องกันหรือรักษาโรคติดเชื้อฉวยโอกาส 2) ปฏิกริยาระหว่างยากับยา ทั้งนี้เนื่องจากยาต้านเอชไอวีหลายชนิดสามารถยับยั้งหรือเหนี่ยวนำเอนไซม์ที่ตับซึ่งใช้ในการแปรรูปยาต่างๆ ดังนั้นการให้ยาต้านเอชไอวีร่วมกับยาที่ต้องอาศัยเอนไซม์จากตับในการแปรรูปจึงอาจทำให้ความเข้มข้นของยาเหล่านั้นในเลือดเพิ่มขึ้นหรือลดต่ำลงได้ นอกจากนั้นยาต้านเอชไอวีบางชนิดก็ถูกแปรรูปโดยเอนไซม์ที่ตับจึงอาจมีระดับยาในเลือดเปลี่ยนแปลงไปเมื่อได้รับยาที่มีฤทธิ์ยับยั้งหรือเหนี่ยวนำเอนไซม์ตับร่วมด้วย 3) ความไม่ร่วมมือในการใช้ยา เนื่องจากเอชไอวีสามารถกลายพันธุ์และดื้อต่อยาต้านเอชไอวีได้ค่อนข้างรวดเร็วถ้าผู้ป่วยกินยาไม่สม่ำเสมอ ผลการศึกษาหลายการศึกษาพบว่าการกินยาไม่สม่ำเสมอมีผลให้เกิดการรักษาล้มเหลวเนื่องจากเอชไอวีดื้อยา

วัณโรคเป็นโรคติดเชื้อที่เป็นโรคติดต่อ ซึ่งจัดเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทยจากในอดีตจนถึงปัจจุบัน โรคนี้สามารถรักษาให้หายขาดได้ โดยการรักษาวัณโรคให้หายได้้นนอกจากจะเป็นผลดีต่อสุขภาพของผู้ป่วยเฉพาะรายแล้ว ยังเป็นการป้องกันการแพร่กระจายของโรคได้อีกด้วย ตัวชี้วัดที่สำคัญในการบ่งบอกถึง

ความสำเร็จในการจัดการวัคซีนโรคได้แก่อัตราการรักษาหาย อย่างไรก็ตามมีปัญหาหลายประการที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการรักษาวัคซีนโรคให้หายขาด ได้แก่ การที่การรักษาโรคนี้ต้องใช้เวลาานผู้ป่วยต้องบริหารยาติดต่อกันอย่างน้อย 6 เดือน และ ต้องใช้ยาหลายๆชนิดร่วมกัน รวมทั้งส่วนหนึ่งของผู้ป่วยวัคซีนอาจเป็นผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งมีการใช้ยาต้านไวรัส และยาป้องกันหรือรักษาโรคติดเชื้อฉวยโอกาสหลายขนานอยู่แล้ว ดังนั้นผู้ป่วยกลุ่มนี้จึงมีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาด้านยาที่จะทำให้เป็นอุปสรรคต่อการรักษาวัคซีนโรค โดยเฉพาะ ปัญหาการไม่ใช้ยาตามสั่ง การเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากยา และการเกิดปฏิกิริยาระหว่างยากับยา

เภสัชกรเป็นบุคลากรสาธารณสุขที่มีส่วนสำคัญในทีมสุขภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากยาให้กับผู้ป่วย โดยในปัจจุบันเภสัชกรมีโอกาสได้ปฏิบัติงานงานร่วมกับบุคลากรสาธารณสุขอื่นๆในการดูแลผู้ป่วยกลุ่มนี้ อย่างจริงจังมากขึ้น ซึ่งการจะดูแลผู้ป่วยกลุ่มนี้ได้ต้องมีประสิทธิภาพนั้นเภสัชกรจะต้องมีทั้งทักษะ ประสบการณ์ และองค์ความรู้เชิงลึกในเรื่องโรคติดเชื้อเอชไอวี โรคเอดส์และโรคติดเชื้อฉวยโอกาส วัคซีนโรค โดยเฉพาะในประเด็นของการติดตามการใช้ยา ดังนั้นกลุ่มเภสัชกรดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์/ผู้ป่วยวัคซีนโรค (ประเทศไทย) และสมาคมเภสัชกรรมโรงพยาบาล (ประเทศไทย) จึงได้จัดการฝึกอบรมระยะสั้นการบริหารทางเภสัชกรรมในผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี ผู้ป่วยเอดส์ และผู้ป่วยวัคซีนโรคขึ้น เพื่อเพิ่มทักษะ ประสบการณ์ และองค์ความรู้ให้แก่เภสัชกรที่มีหน้าที่ให้การบริหารเภสัชกรรมแก่ผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี ผู้ป่วยเอดส์ และผู้ป่วยวัคซีนโรค

5. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เพื่อเพิ่มทักษะ ประสบการณ์ และองค์ความรู้ในเรื่องโรคติดเชื้อเอชไอวี โรคเอดส์ โรคติดเชื้อฉวยโอกาส และวัคซีนโรค โดยเฉพาะในประเด็นของการติดตามใช้ยาต้านเอชไอวี และยาที่ใช้สำหรับโรคติดเชื้อฉวยโอกาส ยาต้านวัคซีนโรค ทั้งในแง่ของการใช้ป้องกันและรักษาให้แก่เภสัชกรที่มีหน้าที่ให้การบริหารทางเภสัชกรรมแก่ผู้ป่วยกลุ่มนี้

6. คุณสมบัติของผู้สมัครเข้ารับการอบรม

เป็นผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม (มีใบประกอบวิชาชีพ)

เป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในการดูแลผู้ติดเชื้อ เอชไอวี ผู้ป่วยเอดส์

7. การคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรม

ผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนสามารถสมัครเข้ารับการอบรม โดยไม่มีการสอบคัดเลือก

8. โครงสร้างหลักสูตร

1. ระยะเวลาการฝึกอบรม 16 สัปดาห์
2. จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 16 หน่วยกิต
  - 2.1 ภาคทฤษฎี 2 หน่วยกิต
(15 ชั่วโมงต่อหน่วยกิต × 2 หน่วยกิต = 30 ชั่วโมง)
  - 2.2 ภาคปฏิบัติ 14 หน่วยกิต
(45 ชั่วโมงต่อหน่วยกิต × 14 หน่วยกิต = 630 ชั่วโมง)
- ภาคทฤษฎีมีจำนวนหน่วยกิตละ 15 ชั่วโมงและภาคปฏิบัติมีจำนวนหน่วยกิตละ 45 ชั่วโมง

9. การวัดผลการฝึกอบรมและการสำเร็จการฝึกอบรม

1. การวัดผลการฝึกอบรมให้ใช้วิธีการประเมินระหว่างการฝึกปฏิบัติ การสอบข้อเขียน และการสอบปฏิบัติ
2. การสำเร็จการฝึกอบรม โดยผู้เข้ารับการอบรมต้องผ่านการประเมินระหว่างการฝึกปฏิบัติอย่างน้อยร้อยละ 80 ของคะแนนทั้งหมด และการสอบข้อเขียนและการสอบปฏิบัติอย่างน้อยร้อยละ 70 ของคะแนนทั้งหมด

10. การจัดการฝึกอบรม

10.1 สถานที่ในการฝึกอบรม

ชื่อสถานที่ฝึกอบรม	ชื่อเกษตรกรผู้ฝึกอบรม
โรงพยาบาลชัยภูมิ	ภก. วิชาญ ปลื้มชัยภูมิ
โรงพยาบาลอื่นๆที่ได้รับการประเมินและรับรองให้เป็นแหล่งฝึก โดยสมาคมเกษตรกรรมโรงพยาบาล (ประเทศไทย)	

10.2 กิจกรรมในการฝึกอบรม

กิจกรรมในการฝึกอบรมตลอดหลักสูตรมีหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

10.2.1 ภาคทฤษฎี (2 หน่วยกิต) บรรยายไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมง เนื้อหาประกอบด้วย

- ระบาดวิทยา พยาธิสรีรวิทยา อาการและอาการแสดง โรคแทรกซ้อน การวินิจฉัย โรคติดเชื้อเอชไอวี โรคเอดส์ และวัณโรค
- การป้องกันและรักษาโรคติดเชื้อฉวยโอกาส
- การป้องกันและการรักษาวัณโรค
- แนวทางและหลักการในการรักษาโรคติดเชื้อเอชไอวีด้วยยาต้านเอชไอวีในผู้ใหญ่
- แนวทางและหลักการในการรักษาโรคติดเชื้อเอชไอวีด้วยยาต้านเอชไอวีในเด็ก
- แนวทางและหลักการในการให้ยาสำหรับการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี
  - ป้องกันการติดเชื้อจากแม่สู่ลูก
  - post exposure prophylaxis (PEP)
- การดื้อยาของเชื้อเอชไอวีและวัณโรครวมถึงและแนวทางในการป้องกันและรักษา
- การบริหารเภสัชกรรมผู้ป่วยโรคติดเชื้อเอชไอวี และ ผู้ป่วยวัณโรค
- ยาใหม่ที่ใช้ในการรักษาโรคติดเชื้อเอชไอวี และวัณโรค
- การส่งเสริมการใช้ยาต้านเอชไอวี และยาต้านวัณโรคอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- เพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

10.2.2 ภาคปฏิบัติ (14 หน่วยกิต) ประกอบด้วยการฝึกปฏิบัติงานด้านการบริหารเภสัชกรรมผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี ผู้ป่วยเอดส์ และวัณโรคโดยการทำงานร่วมกับบุคลากรสาธารณสุขอื่นๆ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล ทั้งในกรณีผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน รวมถึงผู้ป่วยผู้ใหญ่และผู้ป่วยเด็ก ไม่น้อยกว่า 630 ชั่วโมง โดยครอบคลุมรายละเอียดของกิจกรรมดังต่อไปนี้

- รวบรวมข้อมูลผู้ป่วย และประเมินหาปัญหาที่เกิดจากยา (drug related problems) โดยปัญหาที่เกิดจากยาที่สำคัญและเภสัชกรควรตรวจสอบ ค้นหาได้แก่ อาการไม่พึงประสงค์จากยา การเกิดปฏิกิริยาระหว่างยากับยา ยากับอาหาร การกินยาไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ และไม่ถูกวิธี การไม่ได้รับยาป้องกันหรือรักษาโรคติดเชื้อฉวยโอกาสเมื่อมีข้อบ่งชี้ที่ควรจะได้รับ การไม่หยุดยาป้องกันหรือรักษาโรคติดเชื้อฉวยโอกาสเมื่อหมดข้อบ่งชี้

การไม่ได้รับการติดตามผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการที่จำเป็นเพื่อใช้ในการติดตามการใช้ยา ชนิดและขนาดของ ยาต้านเอชไอวี ยาต้านวัณโรค และ ยาป้องกันหรือรักษาโรคติดเชื้อฉวยโอกาส ไม่เหมาะสม

- อภิปรายกับบุคลากรสาธารณสุขอื่นที่เกี่ยวข้อง ตัวผู้ป่วยเอง หรือผู้ดูแลผู้ป่วย เพื่อหาทางป้องกัน และแก้ไขปัญหาจากยาที่เกิดขึ้นหรือมีแนวโน้มจะเกิดขึ้น

- วางแผนการติดตามการใช้ยาของผู้ป่วยแต่ละรายที่ได้รับยาต้านเอชไอวี หรือยาที่ใช้ในการป้องกัน และ รักษาโรคติดเชื้อฉวยโอกาส หรือ ยาต้านวัณโรค ทั้งในด้านประสิทธิภาพการรักษา อาการไม่พึงประสงค์จาก ยา และความต่อเนื่องสม่ำเสมอในการรับประทานยา

- ให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมีหลักฐานทางวิชาการรองรับที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผู้ป่วยด้วยยาต้านเอช ไอวี การใช้ยาในการป้องกัน/รักษาโรคติดเชื้อฉวยโอกาส การใช้ยาในการป้องกันและรักษาวัณโรค แก่บุคลากร สาธารณสุขอื่นๆ

- มีส่วนร่วมในการอภิปรายถึงการเลือกสูตรยาต้านเอชไอวีให้กับผู้ป่วยแต่ละราย ทั้งที่เป็นสูตรเริ่มต้น ในผู้ป่วยที่ไม่เคยได้รับยามาก่อน และการเปลี่ยนแปลงสูตรยาในผู้ป่วยที่ล้มเหลว หรือไม่สามารถทนสูตรยาเดิมได้

- มีส่วนร่วมในการอภิปรายถึงการเลือกสูตรยาและขนาดยาต้านวัณโรคให้แก่ผู้ป่วยแต่ละราย

- ให้ความรู้ และให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยหรือผู้ดูแลผู้ป่วย เกี่ยวกับโรคติดเชื้อเอชไอวี/โรคเอดส์ วัณโรค การปฏิบัติตัวที่เหมาะสมของผู้ป่วยที่เป็นโรคเหล่านี้ โรคติดเชื้อฉวยโอกาสรวมถึงการป้องกันและการรักษา การ รักษาด้วยยาต้านเอชไอวี ยาต้านวัณโรคโดยเน้นในประเด็นของ หลักการให้ยาต้านเอชไอวี ยาต้านวัณโรค วิธีการใช้ยาต้านเอชไอวี หรือยาต้านวัณโรคที่ถูกต้อง อาการไม่พึงประสงค์จากยารวมถึง การป้องกันและการ ปฏิบัติเมื่อเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากยา การเกิดปฏิกิริยาระหว่างยากับยาและยากับอาหาร ความสำคัญของการ กินยาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

- ติดตามการใช้ยาและปัญหาจากยาของผู้ป่วยบางรายที่บ้าน

- บันทึกการให้บริบาลทางเภสัชกรรมในเวชระเบียน หรือแบบบันทึกที่จัดทำขึ้นสำหรับแต่ละราย

การแบ่งกิจกรรมตามลักษณะของผู้ป่วย

1. การบริบาลเภสัชกรรมผู้ป่วยที่มารับบริการเป็นผู้ป่วยนอก

- ผู้ป่วยผู้ใหญ่

- ผู้ป่วยเด็ก

2. การบริบาลเภสัชกรรมในผู้ป่วยที่รับการรักษาตัวในโรงพยาบาล

กิจกรรมอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการบริบาลเภสัชกรรม

1. นำเสนอกรณีศึกษาอย่างน้อย 2 ครั้ง/เดือน

2. นำเสนอและวิพากษ์วรรณกรรมปฐมภูมิ อย่างน้อย 1 ครั้ง/เดือน

3. การให้ความรู้บุคลากรในองค์กร 1 ครั้ง/เดือน

10.3 กำหนดการเปิดอบรม

ชื่อการฝึกอบรม	ลักษณะการฝึกอบรม	กำหนดการฝึกอบรม
----------------	------------------	-----------------

<p>ภาคทฤษฎี</p> <ul style="list-style-type: none"> - การอบรมหลักสูตรพื้นฐาน (basic course) ด้านเภสัชบำบัดโรคติดเชื้อเอชไอวีและโรคเอดส์ - การอบรมหลักสูตรระดับกลาง(intermediate course) ด้านเภสัชบำบัดโรคติดเชื้อเอชไอวีและโรคเอดส์ 	<p>ใช้ computer assisted instruction (CAI) ใน web-site ของสมาคมเภสัชกรรมโรงพยาบาล</p> <p>การอภิปรายกรณีศึกษาผู้ป่วย</p>	<p>ตลอดทั้งปี</p> <p>ก่อนการเข้าฝึกอบรมภาคปฏิบัติ</p>
<p>ภาคปฏิบัติ: ฝึกอบรมการบริหารทางเภสัชกรรมในผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์</p>	<p>การให้บริหารทางเภสัชกรรมในผู้ป่วยจริง</p>	<p>ปีละ 2 รอบ</p>

หมายเหตุ: ผู้ฝึกอบรมจะต้องผ่านการฝึกอบรมในภาคทฤษฎีก่อนที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติ